

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

- <https://www.radiosvoboda.org/a/news/27465329.html> (дата звернення: 22.02.2020).
2. Скасування Зеленським призову до армії на строкову службу. *Юридический портал Украины*. URL: <https://www.lawportal.com.ua/skasuvannya-armijskogo-prizovu-na-vijskovu-sluzhbu-zelenskij.html> (дата звернення: 22.02.2020).
3. Чи варто в Україні скасовувати обов'язковий призов до армії: Ваша думка. *24 канал*. URL: <https://bitly.su/8q6qmhF> (дата звернення: 22.02.2020).
4. Скасування Зеленським призову до армії в 2021 році. *Юридический портал Украины*. URL: <https://www.lawportal.com.ua/skasuvannya-armijskogo-prizovu-na-vijskovu-sluzhbu-zelenskij.html> (дата звернення: 22.02.2020).
5. В Україні хочуть скасувати обов'язковий призов до армії. *Волинь Post*. URL: <http://www.volynpost.com/news/151981-v-ukraini-hochut-skasuvaty-oboviazkovyj-pryzov-do-armii> (дата звернення: 22.02.2020).
6. Скасують чи ні обов'язковий призов в Україні: наміри міністра оборони та реакція бійців ООС – сюжет. *5 канал*. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/skasuiut-chy-ni-oboviazkovyi-pryzov-v-ukraini-namiry-ministra-oborony-ta-reaktsiia-biitsiv-oos-siuzhet-203291.html> (дата звернення: 22.02.2020).

ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ ЯК ПРОЯВ СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Мурач Д. В.

Студент I курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Рябченко Т. О.

к.ю.н., старший викладач кафедри КПТІДП ННІ права

Сумського державного університету

На сьогодні голосування є однією з демократичних процедур, завдяки якій реалізується право громадян на участь в управлінні державними справами, проявом народовладдя у сучасному світі. Водночас сама модель цієї процедури має багато нюансів. Виборчий процес в Україні потребує суттєвих змін і модернізації. Актуальним нині вважається перехід до супроводу виборчого процесу новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями, здатними раціоналізувати, оптимізувати та легітимізувати процес волевиявлення громадян. Традиційна система голосування і підрахунку голосів застаріла й не відповідає запитам українського суспільства [1].

С. Фоміна під поняттям «голосування» розуміє «стадію виборчого процесу, в межах якого суб'єкти наділені електоральною правосуб'єктністю реалізовувати активне виборче право, здійснюють волевиявлення при формуванні органів державної влади чи то

органів місцевого самоврядування в межах і в порядку процедур, визначених виборчим законодавством» [2]. Голосування вважають найбільш відповідальною стадією виборчого процесу. Саме на цій стадії, на переконання С. Князева, відбувається «розв'язка» всієї виборчої компанії [3, с. 271].

Основною проблемою класичного виду виборів є фальсифікація результатів за допомогою вигаданих голосів. Світовій практиці відомі також спроби використання «мертвих голосів» для збільшення остаточного рейтингу виборця. Класична «паперова» форма голосування через неможливість відстеження та детальної перевірки дозволяє фальсифікувати голоси виборців. Для вирішення цієї проблеми запроваджуються спеціальні перевірки, проте вони не дають бажаного результату. В Україні та світі відомі випадки, коли задля фабрикації результатів на виборчих дільницях спеціалізовані особи підмінювали офіційні бланки та віддавали голос за «потрібного» кандидата.

Прикладом подібної фальсифікації є недостовірні результати виборів Президента України 2004 року. Нагадаємо, що у другому турі переміг В. Янукович. Це визвало масовий протест у країні. Люди просто знали, що більшість проголосувало не за Януковича. Наступні події привели до політичної кризи з широкою мирною демонстрацією, що дістала назву «Помаранчева революція». Після цього було вирішено повторно провести другий тур. Міжнародні спостерігачі повідомили, що повторне голосування вважається справедливішим, ніж попереднє [4].

На нашу думку, серед способів подолання розглянутих проблем є запровадження електронної системи голосування. Поняття «електронне голосування» пропонують тлумачити як фіксацію волі виборців із використанням електронних технологій, що охоплює як сам процес голосування, так і процес автоматичного підрахунку голосів за допомогою електронних пристроїв та спеціального програмного забезпечення [5].

Зазначимо, що світова практика у подібних випадках досить таки позитивна. Позитивним прикладом є виборча система Естонії. Естонська система електронного голосування двічі використовує естонську ідентифікаційну карту. В першу чергу, вона є регулярним і обов'язковим державним документом, що посвідчує особу. Станом на березень 2007 року було видано понад 1,04 млн. карт (при чисельності населення близько 1,32 млн осіб). Ідентифікаційна картка є смарт-картою з вбудованим електронним чіпом, підтримуваним державною інфраструктурою відкритого ключа, що дає право як безпечної віддаленої автентифікації, так і юридично обов'язкового цифрового підпису [6].

Звернемо увагу на те, що у сучасному суспільстві більшість голосуючих – люди старшого віку. На жаль, молодь не проявляє інтересу до цієї процедури, що в майбутньому може вплинути на остаточні результати виборів. E-voting дозволить істотно

збільшити рівень участі виборця у виборах. Так, на парламентських виборах в Естонії у 2007 р. через Інтернет проголосували тільки 30 тисяч естонців, у 2011 р. – 140 тисяч, а в 2015 р. – понад 170 тисяч осіб [7].

Голосування через Інтернет в Естонії проходить у період дострокового голосування (від шести до чотирьох днів до дня виборів). Виборці можуть змінити свій електронний голос необмежену кількість разів, закріпивши остаточний голос. Це також можливо для тих, хто голосує через Інтернет на виборчих дільницях під час дострокового голосування. У день виборів змінити або анулювати відданий голос неможливо [8]. Подібні технології дозволяють забезпечити максимальну справедливість та свободу для громадян під час виборів. Однією з ключових особливостей є анонімність та можливість голосувати людям, які за станом здоров'я не можуть зробити це за «класичною» технологією.

Світова практика характеризує такі форми електронного голосування:

- голосування на виборчих дільницях за допомогою спеціально встановленого обладнання;
- голосування за допомогою пересувних електронних урн;
- голосування за допомогою комп'ютера, приєднаного до мережі Інтернет;
- дистанційне електронне голосування за допомогою мобільного телефону або комунікатора [9].

На нашу думку, запровадження електронного голосування в Україні є соціальною необхідністю. Але цей процес має відбуватися поступово. Через можливу недовіру населення до електронних виборів доцільним вважаємо запровадження подвійної системи виборів: класичної разом із електронною. Таке поєднання дозволить виборцям, які виявляють недовіру до електронного голосування, проходити цю процедуру за класичною технологією. При цьому зберігатимуться всі позитивні елементи електронних виборів.

Проаналізувавши позитивні та негативні сторони електронного голосування, ми дійшли висновку, що подібна технологія є універсальною для сучасної демократичної держави. Вона дозволяє прискорити процес підрахунку голосів виборців, а також спростити голосування людям з обмеженими можливостями. Зникає необхідність у виборчих комісіях та довгих підрахунках. За рахунок молоді збільшується кількість голосуючих, що у майбутньому підвищує легітимність остаточного результату виборів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Михальчук С. О. Інтернет-комунікації як чинник демократизації електоральної участі громадян України: дис. ... канд. політ. наук. СНУ ім. Лесі Українки. Луцьк. 2017. 248 с.
2. Фоміна С. В. Поняття та ознаки голосування як стадії виборчого процесу в зарубіжних

країнах. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО»*. 2012. Вип. 19. С. 188–195.

3. Князев С. Д. Российское избирательное право: учебник. Владивосток: ДГУ. 2001. 393 с.

4. Президентські вибори 2004 року назвали одними із найбільш шахрайських. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2008/07/1/3480978/>.

5. Петровець О. Операція «електронізація» або чи готова Україна до онлайн-виборів. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2019/03/18/7209309/>.

6. Кандзюба С. П. Використання електронних технологій зв'язку у виборчому процесі. *Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць*. 2009. Вип. 1. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01\(1\)/Kandzyuba.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01(1)/Kandzyuba.pdf).

7. Машай Б. Онлайн-вибори: чим небезпечно голосування через інтернет. *Слово і діло: аналітичний портал*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/08/12/kolonka/bohdan-mashai/polityka/onlajn-vybory-chym-nebezpechne-holosuvannya-cherez-internet>.

8. Турчин Я. Світовий досвід у реалізації концептуальних засад електронного голосування. *Гілея: науковий вісник*. 2013. Вип. 73. С. 308–310.

9. Готун А. М. Використання нових інформаційних технологій у виборчому процесі: світовий досвід і практика застосування в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія*. 2008. № 89–90. С. 50–55.

ФАКТИЧНА ТА ЮРИДИЧНА КОНСТИТУЦІЇ: ПИТАННЯ, СПІВВІДНОШЕННЯ

Смаль В. В.

Студенка I курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Рябченко Т. О.

к. ю. н., старший викладач кафедри КПТГДП ННІ права

Сумського державного університету

У сучасному світі конституція – це невід’ємна складова кожної держави. Зазвичай термін «конституція» прийнято вживати у двох значеннях: юридична конституція та фактична конституція [5, 188].

У період, який передував прийняттю чинної Конституції України (1991-1996 рр.), фактична конституція у нашій країні значно випереджала юридичну Конституцію 1978 р., котра, незважаючи на внесені до неї зміни і доповнення гальмувала розвиток суспільних відносин. Отже, приведення юридичної конституції у відповідність до конституції фактичної стало першочерговим завданням тогочасного конституційного будівництва. Дійсно, фактична конституція у часі випереджає юридичну.